

VWS blijft dwangsommen betalen voor niet openbaren Sywert-communicatie

Het ministerie van VWS zegt nog steeds niet in staat te zijn om chatverkeer over de mondkapjesdeal met Sywert van Lienden vrij te geven, hoewel de rechter al twee keer oordeelde dat het ministerie geen excuus heeft om dat na te laten. VWS moet door het niet openbaren van de stukken iedere dag dwangsommen blijven betalen.

Frank Hendrickx en Erik Verwiël 12 oktober 2022, 13:16



Ministers Hugo de Jonge en Conny Helder tijdens het debat in de Tweede Kamer over de mondkapjesdeal. Beeld Phil Nijhuis / ANP

De Volkskrant vroeg al in mei 2021 om het interne chatverkeer rondom de zogenoemde Sywert-deal, waarbij CDA'er Sywert van Lienden een monsterorder van ruim 100 miljoen kreeg van VWS. De rechtbank van Amsterdam oordeelde in januari 2022 dat het ministerie gewoon in staat

moest zijn om de stukken vrij te geven en legde een dwangsom van 150 euro op voor iedere dag dat het departement in gebreke bleef.

In september oordeelde de rechtbank opnieuw dat VWS geen excuus heeft om de stukken niet vrij te geven en verhoogde de dwangsom tot 250 euro per dag. Inmiddels moet het ministerie al bijna 23 duizend euro betalen aan *de Volkskrant* (het geld wordt door *de Volkskrant* gebruikt voor meer onderzoeksjournalistiek, *red.*).

In een brief aan de Tweede Kamer blijven de ministers Ernst Kuipers (VWS) en Conny Helder (Langdurige Zorg) erbij dat hun departement niet in staat is te voldoen aan de uitspraak van de rechter. De bewindspersonen beklagen zich ook over de Wet open overheid (Woo), die onvoldoende rekening zou houden met crisissituaties. Door de vele informatieverzoeken over de coronapandemie zou het departement overvraagd zijn.

Kuipers en Helder schrijven in hun brief opnieuw dat inmiddels zo'n 5.200 pagina's aan sms- en chatberichten zijn verzameld. Het departement hoopt nu uiterlijk 15 december te hebben bepaald wat vrijgegeven kan worden en wat niet.

Hugo de Jonge

Het ministerie van Financiën was eerder wel in staat om chatberichten rondom de Sywert-deal vrij te geven. Daaruit bleek dat CDA-minister Hugo de Jonge (ex-VWS, nu Huisvesting) de eerste aanzet gaf voor gesprekken met Van Lienden, hoewel hij een jaar lang beweerde geen enkele bemoeienis te hebben gehad met de omstreden deal. In een Kamerdebat in april erkende De Jonge dat hij duidelijker had moeten zijn over zijn rol. De Jonge besloot toen ook zijn appverkeer openbaar te maken, iets waartoe het ministerie van VWS binnen enkele dagen in staat bleek.

De vrijgave van chatberichten rondom de Sywert-deal loopt verder vertraging op, doordat het kabinet in juni besloot om berichten tussen bewindspersonen voortaan volledig geheim te houden. Vrijgave van dit soort berichten zou de ‘eenheid van het kabinetsbeleid’ in gevaar brengen. Hoogleraar staatsrecht Wim Voermans noemde de categorische weigering in juni al ‘in strijd met zowat alle openbaarheids- en archiefregels die we hebben’. In de beleidsnota die met de Kamerbrief is gepubliceerd zeggen ambtenaren dat het weigeren ‘juridisch verdedigbaar’ is, maar erkennen ze dat dit bij de rechter ‘ter discussie’ kan worden gesteld.

In een debat met de Tweede Kamer verdedigde premier Mark Rutte dinsdag de beslissing om chatverkeer tussen bewindspersonen geheim te houden. Volgens de premier biedt de wet die mogelijkheid. Doordat communicatie tussen bewindspersonen geheim blijft, kan ook niet meer achterhaald worden welke sms-berichten Rutte door de jaren heen heeft gewist. In mei onthulde *de Volkskrant* dat de premier iedere dag zijn telefoon schoonveegde en alleen berichten die hij zelf relevant vond om te bewaren, doorstuurde naar zijn ambtenaren.

De onafhankelijke toezichthouder, de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed constateerde in september dat Rutte in strijd met de Archiefwet handelde door iedere dag sms-jes te wissen, maar de premier wil zich niet neerleggen bij dat oordeel, zo liet hij dinsdag aan de Kamer weten. Hij wil eerst nieuw advies inwinnen.

Interactive video
Click to pause and explore



02:39
Ministers de Jonge en Helder over de mondkapjesdeal

Onderzoek Sywert-deal: Van Lienden mocht winst maken, maar hij misleidde de overheid

MONDKAPJES Ondanks waarschuwingen van experts drukte het ministerie van Volksgezondheid de nu beruchte mondkapjesdeal met Sywert van Lienden door. Op het ministerie was duidelijk dat Van Lienden daar geld aan zou verdienen. Wel zaaide de mondkapleverancier verwarring over zijn winstoogmerk, stelt het kabinet na publicatie van het langverwachte Deloitte-onderzoek.

Niels Klaassen en Cyril Rosman 16 sep. 2022 Laatste update: 16-09-22, 20:33

Na vele malen uitstel kwam het Deloitte-onderzoek vrijdag naar buiten. De mondkapjesdeal maakte Van Lienden eerst multimiljonair en later fraude- en witwasverdachte.

- [De mondkapjesgate van A tot Z: 'gillend rijk' werd Sywert van Lienden in elk geval niet](#)

Het ministerie van Volksgezondheid wist dat Van Lienden winst kon maken, beschrijven de onderzoekers, ook werd het inkoopcentrum LCH, het Landelijk Consortium Hulpmiddelen, gepasseerd door het ministerie. Onder het motto 'kopen, kopen, kopen' werden alle import-opties verzilverd. Bij het LCH gingen wel al snel alle alarmbellen af: op 17 april 2020 stelt men daar dat Van Lienden en co vooral 'voor eigen gewin' gaan. Toch drukte het ministerie de deal door, ondanks het protest van de overheidsinkopers.

Dat Van Lienden en zakenpartners zoveel miljoenen zouden overhouden, was niet bekend, stelt minister Conny Helder (Langdurige Zorg, VVD) vrijdag in een reactie. „Dat de winst zoveel zou zijn, daar was men niet van doordrongen. Maar het was niet ongebruikelijk dat er winst gemaakt kon worden.” Voor de overheid telde bij de inkoop alleen ‘prijs, kwaliteit en leveringszekerheid’.



Sywert van Lienden verlaat de rechtbank van Amsterdam, eerder dit jaar. © ANP REMKO DE WAAL

Lees verder na de foto

Volgens het kabinet misleidden Van Lienden en zijn zakenpartners het ministerie door ‘een onjuiste voorstelling van zaken’: de buitenwereld dacht dat de mediapersoonlijkheid geen winst zou maken, ook zou hij ‘partijen bewust tegen elkaar uitspelen’ en een rookgordijn optrekken rond de commerciële tak waarmee hij uiteindelijk miljonair werd. „Winst maken mag”, zei premier Mark Rutte tijdens de wekelijkse persconferentie. „Dat was niet verboden. Maar het probleem is dat ze bewust permanente verwarring lieten bestaan over hun bv en het goede doel.”

Van Lienden heeft ook niet alle informatie gedeeld met de onderzoekers van Deloitte, het ontbreekt nog aan complete geluidsopnames, ook is de financiële administratie niet gedeeld. Van Lienden meldde eerder nog dat het Deloitte-onderzoek hem zou vrijpleiten. Het onderzoek van Deloitte duurde lang en kostte het ministerie zes miljoen euro, exclusief btw.

Sywert van Lienden

De zaak draait om de megadeal die het ministerie van Volksgezondheid (VWS) in het voorjaar van 2020 sloot met Sywert van Lienden en zijn twee compagnons. Van Lienden was

in die periode veelvuldig in de media met een initiatief waarin hij stelde 'om niet' mondkapjes voor de zorg te regelen.

Coolblue

Grote bedrijven als CoolBlue, Randstad en KLM hielpen Van Lienden. Vorig jaar bleek echter dat het trio helemaal niet onbezoldigd aan de slag ging, maar zelfs 28 miljoen euro aan de deal overhield. De levering van de mondkapjes bleek niet via de charitatieve stichting Hulpgoederen Alliantie te zijn gegaan, maar via de commerciële bv Relief Goods Alliance (RGA). Van Lienden claimt dat hij door de overheid gedwongen werd om commercieel te gaan opereren.

Pieter Omtzigt hielp Van Lienden met 'voorwoord' voorstel

De onderzoekers van Deloitte schrijven dat Sywert van Lienden naar eigen zeggen voor de mondkapjeshandel koos na contact met het toenmalige CDA-Kamerlid Pieter Omtzigt. Het Kamerlid zou hem op dat spoor hebben gezet.

Omtzigt zou ook gevraagd zijn voor 'het team' van Van Lienden, maar die bedankte voor de uitnodiging, schrijven de onderzoekers. Omtzigt verkeerde destijds ook in de veronderstelling dat Van Lienden 'om niet' zou werken, de weken na de eerste mondkaporder bleef Omtzigt aandringen bij ambtenaren - die deelden hun chagrijn onderling over Omtzigts aansporingen - en minister voor Medische Zorg Martin van Rijn. Ook heeft Omtzigt een tekst geschreven die gebruikt is als 'aanzet voor een voorwoord' van de megadeal die Van Lienden later kon sluiten.

Uit opgenomen gesprekken blijkt dat het nobele vrijwilligerswerk voor de zorg slechts een verhaal voor de Bühne was: intern jubelde de mondkapgroothandelaar al in april 2020 dat hij miljonair zou worden. „We gaan gewoon die shit naar Nederland halen en we worden alle vier miljonair”, zei Van Lienden tijdens een werkoverleg. Van Lienden stelt nu dat die uitspraak 'uit de context van het gesprek van 3,5 uur is gehaald'.

Het Openbaar Ministerie richt strafrechtelijk de pijlen op Van Lienden en zakenpartners Bernd Damme en Camille van Gestel, op het Binnenhof kijkt iedereen vooral naar de politieke vingerafdrukken op het dossier.